Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 26. marca 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Zmluvy o spotrebiteľskom úvere – Smernica 2008/48/ES – Článok 3 písm. g), článok 10 ods. 2 a článok 22 ods. 1 – Úroveň harmonizácie – Pojem ‚celkové náklady spojené s úverom odlišné od úrokov' – Smernica 93/13/EHS – Článok 1 ods. 2 – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Horná hranica celkových nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov – Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia – Vylúčenie"

Vo veci C-779/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Okresný súd, Siemianowice Śląskie, Poľsko) z 9. novembra 2018 a doručený Súdnemu dvoru 12. decembra 2018, ktorý súvisí s konaním:

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

proti

XO,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (spravodajkyňa) a N. Jääskinen,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: M. Aleksejev, vedúci oddelenia,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 13. novembra 2019,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Mikrokasa S.A., v zastúpení: M. Kamiński, radca prawny,

– poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska a D. Lutostańska, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: poľština.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 19. decembra 2019,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

2 Tento návrh bol podaný v rámci dvoch sporov, spojených vnútroštátnym súdom do jedného konania, medzi spoločnosťami Mikrokasa S.A. a Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (ďalej len „Revenue“) na jednej strane a XO na druhej strane vo veci nárokov na zaplatenie súm splatných podľa dvoch zmlúv o spotrebiteľskom úvere.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 93/13

3 Trináste a dvadsiate štvrté odôvodnenie smernice 93/13 znejú:

„keďže sa v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky; keďže sa z toho dôvodu nejaví potrebné zaoberať sa podmienkami odrážajúcimi povinné zákonné alebo regulačné opatrenia a zásady alebo ustanovenia medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou sú členské štáty alebo spoločenstvo; keďže v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody;

…

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v zmluvách“.

4 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Článok 3 uvedenej smernice 93/13 vymedzuje podmienky, za ktorých je podmienka uvedená v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom považovaná za nekalú.

6 Článok 6 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

7 Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Smernica 2008/48

8 Odôvodnenia 7, 9, 19, 20 a 44 smernice 2008/48 znejú takto:

„(7) Ak sa má uľahčiť vytvorenie riadne fungujúceho vnútorného trhu so spotrebiteľskými úvermi, je potrebné, aby sa v niekoľkých kľúčových oblastiach ustanovil harmonizovaný rámec Spoločenstva. Keďže trh so spotrebiteľskými úvermi sa neustále vyvíja a mobilita európskych občanov sa zvyšuje, progresívne právne predpisy Spoločenstva, ktoré sa dokážu prispôsobiť budúcim formám úverov a ktoré členským štátom poskytnú primeranú flexibilitu pri ich vykonávaní, by mali pomôcť ustanoviť moderný súbor právnych predpisov v oblasti spotrebiteľských úverov. …

…

(9) Úplná harmonizácia je potrebná na to, aby sa všetkým spotrebiteľom v Spoločenstve zabezpečila vysoká a rovnocenná úroveň ochrany ich záujmov a aby sa vytvoril skutočný vnútorný trh. …

…

(19) Na to, aby sa spotrebitelia mohli rozhodnúť na základe úplnej znalosti veci, mali by sa im pred uzavretím zmluvy o úvere poskytnúť primerané informácie o podmienkach a nákladoch spojených s úverom a o ich povinnostiach, ktoré si spotrebiteľ môže vziať so sebou a zvážiť. V záujme čo najväčšej transparentnosti a porovnateľnosti ponúk by tieto informácie mali zahŕňať najmä ročnú percentuálnu mieru nákladov na úver určenú rovnakým spôsobom v rámci Spoločenstva. …

(20) Celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom by mali zahŕňať všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní, poplatkov pre sprostredkovateľov úverov a iných poplatkov, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o úvere, okrem notárskych poplatkov. Skutočná informovanosť veriteľa o nákladoch by sa mala objektívne posúdiť so zreteľom na požiadavky profesionálnej starostlivosti.

…

(44) V záujme zabezpečenia transparentnosti a stability trhu a až do ďalšej harmonizácie by členské štáty mali zabezpečiť, aby sa zaviedli vhodné opatrenia na reguláciu činnosti veriteľov alebo dohľad nad ňou.“

9 Podľa článku 1 smernice 2008/48 je jej účelom harmonizovať určité aspekty právnej úpravy členských štátov, ktoré sa týkajú zmlúv o spotrebiteľskom úvere.

10 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

a) ‚spotrebiteľ' je fyzická osoba, ktorá pri transakciách, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodnou, podnikateľskou ani profesijnou činnosťou;

…

g) ‚celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom' sú všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov; zahrnuté sú aj náklady na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o úvere, a to najmä poistné, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí služieb, aby získal úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok;

h) ‚celková čiastka, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť': je súčet celkovej výšky úveru a celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom;

…"

11 Článok 5 uvedenej smernice, nazvaný „Informácie pred uzavretím zmluvy", stanovuje:

„1. V dostatočnom predstihu pred tým, ako sa spotrebiteľ zaviaže akoukoľvek zmluvou o úvere alebo ponukou, veriteľ a prípadne sprostredkovateľ úveru poskytnú spotrebiteľovi na základe podmienok úveru ponúkaných veriteľom, prípadne preferencií spotrebiteľa a informácií, ktoré spotrebiteľ poskytol, informácie potrebné na porovnanie rôznych ponúk, aby sa mohol s dobrou znalosťou veci rozhodnúť, či zmluvu o úvere uzavrie. Tieto informácie sa písomne alebo na inom trvalom nosiči poskytnú prostredníctvom tlačiva pre štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere uvedeného v prílohe II. Požiadavky na veriteľa uvedené v tomto odseku a v článku 3 ods. 1 a 2 smernice 2002/65/ES, týkajúce sa poskytovania informácií, sa považujú za splnené, ak veriteľ poskytol štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere.

Tieto informácie sa týkajú:

…

c) celkovej výšky úveru a podmienok, ktoré upravujú jeho čerpanie;

…

g) ročnej percentuálnej miery nákladov a celkovej čiastky, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, znázornenej pomocou reprezentatívneho príkladu, v ktorom sa uvedú všetky predpoklady použité na výpočet tejto miery; ak spotrebiteľ oznámil veriteľovi jeden alebo viac prvkov svojho preferovaného úveru, ako napríklad dĺžku trvania zmluvy o úvere a celkovú výšku úveru, veriteľ tieto prvky zohľadní; ak zmluva o úvere stanovuje rozličné spôsoby čerpania úveru s rôznymi poplatkami alebo úrokovými sadzbami úveru a veriteľ používa predpoklad uvedený v prílohe I časti II písm. b), musí veriteľ uviesť, že iné mechanizmy čerpania pre tento typ zmluvy o úvere môžu viesť k vyššej ročnej percentuálnej miere nákladov;

…"

12 Článok 10 tejto istej smernice s názvom „Informácie, ktoré má obsahovať zmluva o úvere“ stanovuje:

„1. Zmluvy o úvere sa vypracujú písomne alebo na inom trvalom nosiči. Každá zmluvná strana dostane jedno vyhotovenie zmluvy o úvere. Týmto článkom nie sú dotknuté žiadne vnútroštátne pravidlá týkajúce sa platnosti uzavretia zmlúv o úvere, ktoré sú v súlade s právom Spoločenstva.

2. Zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza:

…

d) celkovú výšku úveru a podmienky, ktoré upravujú jeho čerpanie;

…

g) ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané v čase uzavretia zmluvy o úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto miery;

…

u) prípadne iné zmluvné podmienky;

…“

13 Článok 22 smernice 2008/48 s názvom „Harmonizácia a záväzný charakter tejto smernice“ stanovuje:

„1. Keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice.

…

3. Členské štáty ďalej zabezpečia, aby sa ustanovenia, ktoré prijmú na vykonávanie tejto smernice, nedali obísť osobitnou formuláciou zmlúv, a najmä tým, že sa čerpanie finančných prostriedkov alebo zmluvy o úvere, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, zahrnú do zmlúv o úvere, ktorých povaha alebo účel by umožnili vyhnúť sa jej uplatňovaniu.“

Poľské právo

Občiansky zákonník

14 Podľa článku 359 kodeks cywilny (Občiansky zákonník):

„1. Nárok na úroky z peňažnej sumy existuje len vtedy, ak to vyplýva z právneho úkonu, zo zákona, súdneho rozhodnutia alebo rozhodnutia iného príslušného orgánu.

2. Ak výška úrokov nebola určená inak, zákonné úroky sú splatné vo výške, ktorá zodpovedá referenčnej úrokovej sadzbe Poľskej národnej banky zvýšenej o 3,5 percentuálneho bodu.

2^1. Maximálna výška úrokov vyplývajúcich z právneho úkonu nesmie ročne prekročiť dvojnásobok zákonných úrokov (maximálne úroky).

2^2. Ak sú úroky vyplývajúce z právneho úkonu vyššie než maximálne úroky, potom sú splatné maximálne úroky.

2^3. Predpisy o maximálnych úrokoch nemožno vylúčiť ani obmedziť zmluvnými ustanoveniami, a to ani pri voľbe cudzieho práva. V tomto prípade sa použijú zákonné ustanovenia.

4. Minister spravodlivosti oznámením v Úradnom vestníku Poľskej republiky *Monitor Polski* oznamuje výšku zákonných úrokov.“

15 Článok 3851 uvedeného zákonníka stanovuje:

„1. Ustanovenia zmluvy uzavretej so spotrebiteľom, ktoré neboli so spotrebiteľom dohodnuté individuálne, nie sú pre neho záväzné, ak jeho práva a povinnosti upravujú takým spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi a ktorý hrubo porušuje jeho záujmy (nekalé zmluvné podmienky). Uvedené neplatí pre ustanovenia týkajúce sa hlavných plnení zmluvných strán, predovšetkým ceny alebo odmeny, ak boli jednoznačne formulované.

2. Ak nejaké ustanovenie zmluvy nie je podľa odseku 1 pre spotrebiteľa záväzné, ostatné časti zmluvy zostávajú pre zmluvné strany záväzné.

3. Za ustanovenia, ktoré neboli dohodnuté individuálne, sa považujú tie ustanovenia zmluvy, na ktorých obsah spotrebiteľ nemal nijaký skutočný vplyv. To platí najmä pre zmluvné ustanovenia, ktoré boli prevzaté zo vzoru zmluvy, ktorý spotrebiteľovi navrhol zmluvný partner.

…“

Zákon o spotrebiteľských úveroch

16 Ustawa o kredycie konsumenckim (zákon o spotrebiteľských úveroch) z 12. mája 2011 (Dz. U. č. 126, položka 715) v znení uplatniteľnom v čase skutkových okolností vo veci samej (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“) prebral do poľského právneho poriadku smernicu 2008/48.

17 Článok 5 ods. 1 body 6 až 8 tohto zákona vymedzuje nasledujúce pojmy:

„celkové náklady spojené s úverom – všetky náklady, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o úvere, najmä: a) úroky, poplatky, provízie, dane a marže, ktoré sú veriteľovi známe, ako aj b) náklady na doplnkové služby, najmä poistenie, ak sú nevyhnutné na získanie úveru alebo na jeho získanie za ponúkaných podmienok – okrem notárskych poplatkov, ktoré hradí spotrebiteľ;

náklady spojené s úverom odlišné od úrokov – všetky náklady, ktoré hradí spotrebiteľ v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, okrem úrokov;

celková výška úveru – maximálna suma všetkých finančných prostriedkov bez úverovaných nákladov spojených s úverom, ktoré veriteľ poskytuje spotrebiteľovi na základe zmluvy o úvere, a v prípade zmlúv, pri ktorých taká maximálna suma nebola stanovená, súčet všetkých finančných prostriedkov bez úverovaných nákladov spojených s úverom, ktoré veriteľ poskytuje spotrebiteľovi na základe zmluvy o úvere;

celková suma, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť – súčet celkovej výšky úveru a celkových nákladov spojených s úverom.“

18 Článok 13 uvedeného zákona stanovuje:

„1. Veriteľ alebo sprostredkovateľ úveru je povinný oznámiť spotrebiteľovi v dostatočnom predstihu pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere na trvalom nosiči, aby sa mohol s danými informáciami oboznámiť, tieto údaje:

…

(5) celkovú výšku úveru;

(6) lehoty a podmienky vyplatenia úveru;

(7) celkovú sumu, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť;

…

(10) v zodpovedajúcich prípadoch informácie o ďalších nákladoch, ktoré musí spotrebiteľ uhradiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, najmä o úrokoch, províziách, maržiach, poplatkoch vrátane poplatkov za vedenie jedného alebo viacerých účtov, na ktorých sa zaznamenávajú tak splátky, ako aj čerpanie úveru, vrátane poplatkov za používanie platobných nástrojov tak na uhrádzanie splátok, ako aj na čerpanie úveru, ako aj o nákladoch na doplnkové služby, najmä poistenie, ak sú veriteľovi známe, a tiež o podmienkach, za ktorých sa tieto náklady môžu zmeniť;

(11) informácie o nutnosti uhradiť notárske poplatky, pokiaľ také poplatky vzniknú;

…“

19 Článok 30 toho istého zákona stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté články 31 až 33, zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať nasledujúce údaje:

…

(2) druh úveru;

…

(4) celkovú výšku úveru,

(5) lehoty a podmienky vyplatenia úveru,

(6) úrokovú sadzbu úveru,…;

(7) ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú sumu splatnú spotrebiteľom, vypočítanú v čase uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere, s uvedením všetkých predpokladov použitých pri jej výpočte;

(8) podmienky a lehoty na splácanie úveru,…;

(9) výpis, ktorý uvádza lehoty a podmienky splácania úrokov a všetkých ostatných nákladov spojených s úverom, ak veriteľ alebo sprostredkovateľ úveru poskytne dodatočnú lehotu na splatenie úveru;

(10) informácie o ďalších nákladoch, ktoré musí spotrebiteľ uhradiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, najmä o poplatkoch vrátane poplatkov za vedenie jedného alebo viacerých účtov, na ktorých sa zaznamenávajú tak splátky, ako aj čerpanie úveru, vrátane poplatkov za používanie platobných nástrojov tak na uhrádzanie splátok, ako aj na čerpanie úveru, informácie o províziách, maržiach, ako aj o nákladoch na doplnkové služby, najmä poistenie, ak sú veriteľovi známe, a tiež o podmienkach, za ktorých sa tieto náklady môžu zmeniť;

…“

20 Podľa článku 36a tohto istého zákona:

„1. Maximálna suma nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov sa vypočíta podľa nasledujúceho vzorca:

MPKK ≤ (K × 25 %) + (K × n/R × 30 %),

pričom jednotlivé značky majú nasledujúci význam:

MPKK – maximálna suma nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov,

K – celková výška úveru,

n – lehota na splatenie vyjadrená v dňoch,

R – počet dní v roku.

2. Náklady spojené s úverom odlišné od úrokov nesmú byť počas celej doby úveru vyššie ako celková výška úveru.

3. Nevzniká nárok na úhradu časti nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov vyplývajúcich zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorá prevyšuje maximálnu sumu nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, vypočítanú podľa odseku 1 alebo celkovú výšku úveru.“

21 Článok 47 zákona o spotrebiteľských úveroch stanovuje:

„Zmluvné podmienky nemôžu vylúčiť alebo obmedziť práva spotrebiteľa stanovené zákonom. V takýchto prípadoch sa uplatňujú ustanovenia zákona.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

22 Obe veci, ktoré sú základom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania a ktoré vnútroštátny súd spojil do jedného konania rozhodnutím z 8. novembra 2018, podali bankové inštitúcie Mikrokasa a Revenue proti XO.

23 V prvej veci XO uzavrel 21. decembra 2016 ako spotrebiteľ v zmysle smernice 2008/48 so spoločnosťou Mikrokasa zmluvu o úvere vo výške 4 000 poľských zlotých (PLN, približne 940 eur), ktorá mala byť splatená v 30 mesačných splátkach do 28. júna 2019. Podľa tejto zmluvy sa spotrebiteľ tiež zaviazal zaplatiť 600 PLN (približne 139 eur) ako poplatok za jej prípravu, ako aj 3 400 PLN (približne 790 eur) ako manipulačný poplatok. Účtované boli aj zmluvné úroky v ročnej sadzbe 7 % vo výške 371,87 PLN (približne 86 eur).

24 Keďže spoločnosti Mikrokasa nebola zaplatená žiadna splatná suma, podala žalobu proti XO na Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Okresný súd Siemianowice Śląskie, I. civilné oddelenie, Poľsko), v ktorej požadovala, aby bola XO uložená povinnosť zaplatiť sumu 8 184,53 PLN (približne 1 927 eur).

25 Pokiaľ ide o druhú vec, ten istý spotrebiteľ uzavrel prostredníctvom internetu 21. novembra 2016 so spoločnosťou IPF Polska sp. z. o. o. zmluvu o úvere vo výške 3 000 PLN (približne 703,18 eura), ktorá mala byť splatená do 28. mája 2018. Podľa podmienok tejto zmluvy bol spotrebiteľ povinný zaplatiť províziu vo výške 2 084 PLN (približne 488,46 eura). Zmluvné úroky boli účtované v ročnej sadzbe 10 % v celkovej výške 248,41 PLN (približne 57 eur).

26 IPF Polska previedla na spoločnosť Revenue pohľadávku z tejto zmluvy na základe zmluvy o postúpení zo 16. augusta 2017. Revenue podala 27. októbra 2017 proti XO žalobu, ktorou sa domáhala úhrady 5 196,68 PLN (približne 1 218,09 eura) z dôvodu nezaplatenia. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Okresný súd Lublin západ, Poľsko) vydal rozhodnutie vo forme platobného rozkazu. Spotrebiteľ podal proti tomuto rozhodnutiu odpor na Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Okresný súd Siemianowice Śląskie, Poľsko).

27 Tento súd uvádza, že náklady spojené s úverom odlišné od úrokov v dvoch zmluvách, o ktoré ide vo veci samej, boli vypočítané na základe vzorca stanoveného vnútroštátnou právnou úpravou v článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch a nepresahujú maximálnu povolenú sumu.

28 Tento súd však vyjadruje pochybnosti, pokiaľ ide o súlad vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá zavádza pojem „celkové náklady spojené s úverom odlišné od úrokov“, ktorý nie je stanovený v uvedenej smernici, so smernicou 2008/48, a najmä vzhľadom na úplnú harmonizáciu uskutočnenú touto smernicou. Predovšetkým si treba položiť otázku, či zavedenie takéhoto pojmu nemôže porušovať ciele stanovené smernicou 2008/48.

29 Okrem toho v prípade celkových nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov vypočítaných spôsobom, ktorý stanovil zákonodarca v článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch, sa tieto náklady určujú na základe vzorca nezávislého od skutočne poskytnutých služieb a prostriedkov použitých predajcom alebo dodávateľom. Spotrebiteľ tak nemá možnosť poznať skutočné náklady spojené s úverom a byť riadne informovaný o svojom právnom postavení v čase uzavretia zmluvy.

30 Vnútroštátny súd má tiež pochybnosti, pokiaľ ide o uplatniteľnosť smernice 93/13 v prípade podmienok, ktoré dodržujú vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa maximálnych povolených nákladov.

31 Tento súd zdôrazňuje, že úmyslom poľského zákonodarcu prijatím článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch bolo zaručiť obmedzenia nákladov účtovaných spotrebiteľom, pričom uviedol, že celkové náklady spojené s úverom s vylúčením úrokov nesmú byť vyššie ako 55 % celkovej výšky úveru na ročnom základe, 85 % na dva roky a 100 % bez ohľadu na dĺžku trvania úveru.

32 Podľa uvedeného súdu však predajcovia alebo dodávatelia v praxi často volia maximálnu povolenú sumu podľa zákonného vzorca bez toho, aby nevyhnutne zohľadnili skutočne vynaložené náklady.

33 V dôsledku toho sa možno obávať, že predajca alebo dodávateľ má nadmernú a neodôvodnenú výhodu na úkor spotrebiteľa, čo pre spotrebiteľa vedie k značnej nerovnováhe vyplývajúcej z porovnania celkovej výšky úveru a celkových nákladov tohto úveru.

34 Vnútroštátny súd tiež uvádza, že súčasná prax poľských súdov je rozdielna, keďže niektoré z týchto súdov vylučujú preskúmanie nekalej povahy nákladov určených na základe článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch, pričom iné súdy posudzujú tieto náklady podľa kritérií stanovených vnútroštátnou právnou úpravou, ktorou sa preberá článok 3 smernice 93/13.

35 Za týchto podmienok Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Okresný súd Siemianowice Śląskie) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa ustanovenia smernice 2008/48, najmä článok 3 písm. g), článok 10 ods. 1 a článok 22 ods. 1, vykladať v tom zmysle, že bránia vyčleneniu tzv. ‚nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov', ktoré sa paušálne určujú podľa zákonom stanoveného výpočtového vzorca uvedeného v článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch, z ‚celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom' uvedených v citovanej smernici, a to tak, že sa umožní pred spotrebiteľom utajiť náklady spojené s úverom odlišné od úrokov, ktoré poskytovateľ úverov skutočne znáša?

2. Majú sa ustanovenia smernice 93/13, najmä článok 1 ods. 2, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1, vykladať v tom zmysle, že bránia preskúmaniu ustanovení zmlúv o spotrebiteľskom úvere na základe požiadaviek uvedených v článku 3 uvedenej smernice, pokiaľ ide o tzv. náklady spojené s úverom odlišné od úrokov, ktoré sa určujú podľa kritérií uvedených v článku 36a zákona o spotrebiteľských úveroch?"

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

36 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú článok 3 písm. g), článok 10 ods. 1 a článok 22 ods. 1 smernice 2008/48 vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej úprave, ktorá stanovuje metódu výpočtu maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, ktoré môžu byť uložené na ťarchu spotrebiteľa v rámci spotrebiteľských úverov.

37 V prvom rade treba pripomenúť, že účelom smernice 2008/48 je podľa jej článku 1 harmonizovať určité aspekty právnej úpravy členských štátov, ktorá sa týka zmlúv o spotrebiteľskom úvere.

38 Ďalej z článku 22 ods. 1 tejto smernice vyplýva, že keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení uvedenej smernice.

39 Napokon, ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, s cieľom zabezpečiť širokú ochranu spotrebiteľov normotvorca Únie v článku 3 písm. g) tejto smernice používa širokú definíciu pojmu „celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom", tak, že sa vzťahuje na všetky náklady vrátane úrokov, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. februára 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 48; z 8. decembra 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, bod 35, a z 11. septembra 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, bod 23).

40 Smernica 2008/48 pritom nestanovuje ani pojem „celkové náklady spojené s úverom odlišné od úrokov", ani ustanovenia upravujúce otázku obmedzenia nákladov spojených s úverom alebo rozdelenie týchto nákladov medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že uvedené „celkové náklady úveru odlišné od úrokov" predstavujú v zmysle článku 3 písm. g) smernice 2008/48 podkategóriu „celkových nákladov spojených s úverom", pričom tieto posledné uvedené náklady zahŕňajú všetky náklady, vrátane najmä úrokov.

41 Článok 5 ods. 1 písm. g) uvedenej smernice, ktorý vymenúva informácie pred uzavretím zmluvy, ktoré sa majú poskytnúť spotrebiteľovi pred uzavretím zmluvy, a článok 10 ods. 2 písm. g) tejto istej smernice, ktorý sa týka informácií, ktoré musia byť uvedené v zmluve zrozumiteľne a stručne, stanovujú povinnosť informovať spotrebiteľa o „celkovej čiastke, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť" vymedzenú v článku 3 písm. h) smernice 2008/48 ako „súčet celkovej výšky úveru a celkových

nákladov spotrebiteľa spojených s úverom“. Informačná povinnosť týkajúca sa celkových nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov alebo ich metóda výpočtu nie je v týchto ustanoveniach stanovená.

42 V dôsledku toho treba konštatovať, že smernica 2008/48 neobsahuje žiadne harmonizované ustanovenie týkajúce sa „celkových nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov“ alebo spôsob, akým sa majú tieto náklady vypočítať.

43 Aj keď smernica 2008/48 harmonizuje len určité aspekty pravidiel členských štátov v oblasti zmlúv o spotrebiteľskom úvere, z odôvodnenia 44 tejto smernice vyplýva, že členské štáty s cieľom zabezpečiť transparentnosť a stabilitu trhu a v očakávaní ešte širšej harmonizácie musia dbať na to, aby zaviedli vhodné regulačné alebo kontrolné opatrenia, uplatniteľné na veriteľov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. júna 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, bod 44). Treba sa však ubezpečiť, že tieto opatrenia nie sú v rozpore s oblasťami harmonizovanými smernicou 2008/48.

44 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že smernica 2008/48 bola prijatá s dvojakým cieľom, a to zabezpečiť všetkým spotrebiteľom v Európskej únii vysokú a rovnocennú úroveň ochrany ich záujmov a uľahčiť vznik riadne fungujúceho vnútorného trhu so spotrebiteľskými úvermi (rozsudky z 5. septembra 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 41, a z 19. decembra 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, bod 28, ako aj citovaná judikatúra).

45 Článok 10 tejto smernice pritom vymenúva informácie, ktoré musia byť v zmluve uvedené zrozumiteľne a stručne. Súdny dvor už rozhodol, že článok 10 ods. 2 uvedenej smernice uskutočňuje úplnú harmonizáciu, pokiaľ ide o náležitosti, ktoré musia byť nevyhnutne obsahom zmluvy o úvere (rozsudok z 5. septembra 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 50).

46 Navyše, ako bolo pripomenuté v bode 38 tohto rozsudku, podľa článku 22 ods. 1 smernice 2008/48, keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení uvedenej smernice.

47 V prejednávanej veci zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa celkových nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov sa obmedzujú na stanovenie hornej hranice a metódy výpočtu týchto nákladov, ako aj dôsledkov nedodržania tejto hornej hranice. V každom prípade, ako uviedol generálny advokát v bodoch 59 a 60 svojich návrhov, vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či vnútroštátna právna úprava nestanovuje dodatočné informačné povinnosti.

48 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa majú článok 3 písm. g), článok 10 ods. 2 a článok 22 ods. 1 smernice 2008/48 vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej úprave, ktorá stanovuje metódu výpočtu maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, ktoré môžu byť uložené na ťarchu spotrebiteľa, pod podmienkou, že táto právna úprava nezavádza dodatočnú informačnú povinnosť týkajúcu sa týchto nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, ktorá sa pridáva k povinnostiam stanoveným v uvedenom článku 10 ods. 2.

O druhej otázke

49 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 1 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že z pôsobnosti tejto smernice je vylúčená zmluvná podmienka, ktorá stanovuje celkové náklady spojené s úverom odlišné od úrokov pri dodržaní maximálnej hornej hranice stanovenej vnútroštátnym ustanovením bez toho, aby sa nevyhnutne zohľadnili skutočne vynaložené náklady.

50 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13, ktorý sa týka zmluvných podmienok odrážajúcich záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia, zavádza podľa judikatúry Súdneho dvora vylúčenie z pôsobnosti smernice pri splnení dvoch podmienok. Zmluvná podmienka musí jednak odrážať zákonné alebo regulačné ustanovenie a jednak musí byť takéto ustanovenie záväzné (rozsudky zo 7. novembra 2019, Kanyeba a i., C-349/18 až C-351/18, EU:C:2019:936, bod 60, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 31).

51 Na účely určenia, či sú tieto podmienky splnené, Súdny dvor rozhodol, že prináleží vnútroštátnemu súdu overiť, či predmetná zmluvná podmienka odráža ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré platia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu, alebo ustanovenia, ktoré sa uplatnia podporne, a teda automaticky, to znamená, ak neexistujú v tomto ohľade odlišné dojednania medzi zmluvnými stranami (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 32 a citovaná judikatúra).

52 Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd musí zohľadniť skutočnosť, že vzhľadom najmä na cieľ uvedenej smernice, teda ochranu spotrebiteľa proti nekalým podmienkam obsiahnutým v zmluvách, ktoré so spotrebiteľmi uzavreli predajcovia alebo dodávatelia, treba výnimku stanovenú v článku 1 ods. 2 tejto istej smernice vykladať reštriktívne, aby sa zaručil jej potrebný účinok (pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 77, a z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 54, ako aj citovanú judikatúru).

53 V každom prípade je potrebné pripomenúť, že zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice len vtedy, ak uvedená zmluvná podmienka odráža obsah záväzného zákonného alebo regulačného ustanovenia v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13 v spojení s trinástym odôvodnením tejto smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 80).

54 Takéto vylúčenie je odôvodnené skutočnosťou, že možno legitímne predpokladať, že vnútroštátny zákonodarca zaviedol rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých typov zmlúv, t. j. rovnováhu, ktorú mal normotvorca Únie výslovne v úmysle zachovať (rozsudky z 21. marca 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 28, a z 3. apríla 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, bod 33).

55 Aj keď Súdny dvor vo svojej judikatúre poskytol kritériá výkladu článku 1 ods. 2 smernice 93/13, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby z toho vyvodil konkrétne dôsledky.

56 V prejednávanej veci je potrebné uviesť, s výhradou overení, ktoré má v tejto súvislosti vykonať vnútroštátny súd, že sa nezdá, že by zmluvná podmienka, ktorá sa obmedzuje na uplatnenie metódy výpočtu hornej hranice nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, „odrážala“ v pravom zmysle slova posudzované vnútroštátne ustanovenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. apríla 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, body 35 a 36).

57 Nezdá sa totiž, že by uvedené ustanovenie samo osebe určovalo práva a povinnosti zmluvných strán, ale len obmedzuje ich slobodu určiť náklady spojené s úverom odlišné od úrokov nad určitú úroveň a nijako nebráni vnútroštátnemu súdu preskúmať prípadnú nekalú povahu takéhoto určenia, a to aj pod samotnou zákonnou hornou hranicou.

58 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy sa má článok 1 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že z pôsobnosti tejto smernice nie je vylúčená zmluvná podmienka, ktorá stanovuje náklady spojené s úverom odlišné od úrokov pri dodržaní hornej hranice stanovenej vnútroštátnym ustanovením bez toho, aby sa nevyhnutne zohľadnili skutočne vynaložené náklady.

O trovách

59 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 3 písm. g), článok 10 ods. 2 a článok 22 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej úprave, ktorá stanovuje metódu výpočtu maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, ktoré môžu byť uložené na ťarchu spotrebiteľa, pod podmienkou, že táto právna úprava nezavádza dodatočnú informačnú povinnosť týkajúcu sa týchto nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, ktorá sa pridáva k povinnostiam stanoveným v uvedenom článku 10 ods. 2.**

2. **Článok 1 ods. 2 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že z pôsobnosti tejto smernice nie je vylúčená zmluvná podmienka, ktorá stanovuje náklady spojené s úverom odlišné od úrokov pri dodržaní hornej hranice stanovenej vnútroštátnym ustanovením bez toho, aby sa nevyhnutne zohľadnili skutočne vynaložené náklady.**

Podpisy